

ÖNSÖZ

Değerli Bilim İnsanları;

Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi olarak, saygıdeğer bilim insanı Prof. Dr. Refik TURAN Hocamız için hazırladığımız özel sayıyla birlikte 5 yıllık yayın hayatını geride bırakmış bulunmaktayız. Dergimizin ilk özel sayısını hazırlama sürecinde aldığımız olumlu dönütler yayın sürecindeki heyecanımızı daha da arttırdı.

Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora sürecinde öğrencisi olmaktan ve Doktora Tez çalışmamda danışmanlığımı yapmış olmasından duyduğum mutluluk oldukça özeldir. Kendisi ciddi bir bilim insanı olmasının yanında, “olgun, samimi, sevecen vb.” birçok olumlu yönüyle bizlere örnek olmuş çok kıymetli bir akademisyendir. Bizde dergi ekibi olarak çıkaracak olduğumuz **ilk özel sayımızı “Değerli Hocam” Prof. Dr. Refik TURAN’a** armağan etmek istedik.

Tarih ve tarih eğitimi alanında birçok kitap ve makalesiyle akademik hayata ışık tutan, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde sayısız öğrenci yetiştiren, kişiliği ve değerleri ile de örnek bir bilim insanı olan Prof. Dr. Refik TURAN Hocamız 1956 yılında Isparta'nın Keçiborlu ilçesinde dünyaya geldi. Ankara Üniversitesinde yüksek lisansını (1980) ve doktorasını (1983) tamamladı. 1984 yılında Gazi Üniversitesinde yardımcı doçent unvanıyla göreve başladı. Aynı üniversitede 1989'da doçentlik, 1995'te de profesörlük unvanını aldı.

Prof. Dr. Refik TURAN, Atatürk ilkeleri ve İnkılâp Tarihi, Yakın Dönem Türk Siyasi Tarihi, Beylikler ve Selçuklu Tarihi ve Genel Türk Tarihi alanlarında yaptığı bilimsel yayınlarla bilim dünyasına hizmet etmiştir. TURAN'ın eserlerinin akademik dünyaya katkı sağlamanın yanı sıra; bilinçli, idealist ve mensubu olduğu kültürünün ve medeniyetinin bilincinde olan bir toplum oluşturma hususunda da büyük katkısı bulunmaktadır. Prof. Refik TURAN'ın “Alâeddin Keykubat'ın Doğu Anadolu Siyaseti”, “Türklerde Vezaret Müessesesi Çerçevesinde Türkiye Selçuklu Vezirliğinin Hususiyeti”, “Tarihimizde ve Kültürümüzde Elmalı”, “Atatürk, Gençlik ve İdealizm”, “Osmanlıların Kuruluş Yıllarında Türk Ailesi, Sosyal Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi”, “Türk Tarihinde Ankara”, “Milli İrade ve Amasya Mülakatı”, “Tarih Bilinci ve Türk Tarihinde Birleşen Yollar”, “Yunus Emre ve Türk Kültürü Gerçeği”, “Selçukluların Karadeniz Seferleri ve Karadeniz Sahiline Türk İskânı”, “Misak-ı Milli ve Atatürk'ün Lozan Sonrası Hedefleri, Türk Dış Politikasında Musul”, “XIII. Yüzyıl Anadolu Buhranı ve Ayakta Kalan Güçler”, “Türkiye’de Tarih Öğretiminde Yeni Gelişmeler ve Hedefler”, “Anadolu Selçukluları ve Beylikler Döneminde Müessese ve Teşkilat” adlı makaleleri ve “Genel Türk Tarihi I-II-III”, “Türkiye Selçuklularında Hükümet Mekanizması (Vezir ve Divan)”, “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi”, “Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-II”, “Sosyal Bilgilerin Temelleri” ve “Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi” adlı çalışmaları akademik dünyaya önemli katkı sağlayan eserleri arasında yer almaktadır.

Akademik dünyaya gerek öğrenci ve bilim insanı yetiştirerek, gerekse yayınlarıyla büyük katkı sağlayan Prof. Dr. Refik TURAN hocamıza armağan edilen bu sayıda her biri birbirinden değerli makalelere yer verilmiştir. Tarih konulu makaleler ağırlıklı olmakla birlikte sosyal bilimlerin diğer alanlarından da seçkin makalelerin yer aldığı bu sayıda 24 makale yer almaktadır. Özel sayı için gönderilen makalelerin yanında hakemlik süreci bitmiş ve yayın kurulundan geçmiş makaleler de bu sayıda yayınlanmıştır.

EBSCO, DOAJ, Türk Eğitim İndeksi, OAJI, Arastirmax, Akademik dizin, ASOS başta olmak üzere ulusal ve uluslararası pek çok indekste taranan Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, özel sayılarla akademik hayata hizmet etmeye devam edecektir.

Bilim dünyasına katkı sağlayan bilim insanlarına az da olsa vefa borcu örneği olarak, dergi, kitap gibi armağanlara layık olduğunun farkındalığıyla çıkartmış olduğumuz bu sayımıza çalışmalarını gönderen bütün yazarlarımıza ve süreçte emeği geçen hakemlerimize teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Kadir ULUSOY
Uluslararası Avrasya Sosyal
Bilimler Dergisi Editörü

Editörden....

Saygıdeğer ilim adamı, kıymetli hocam Prof. Dr. Refik TURAN, Türkiye’de tarih ilminin geçmişten bu yana devam eden halkalarından bir halkadır. O’nu şahsen sadece hocam olması yönüyle değil aynı zamanda insanî münasebetleri ve erdemli tutumuyla etrafındaki öğrencilerine, arkadaşlarına ve insanlara örnek bir şahsiyet olarak tanıdım.

Hocam Prof. Dr. Refik TURAN’ın alanı Genel Türk Tarihi olmakla birlikte çok yönlü olması ile tanınmış bir insandır. Eğitim ve öğretimde iyi bir öğretmendir. Öğretim üyesi olarak ders anlattığında öğrencilerine tarihi sevdiren iyi bir hatiptir. Hayatına baktığımızda O, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’ni bölüm birincisi derecesiyle tamamlamıştır. Sonrasında 1980 yılında aynı fakültenin Genel Türk Tarihi Kürsüsü’nde yüksek lisansını, 1983’de Türkiye Selçuklu Devleti’nde Vezirlik Müessesesi konulu doktora tez çalışmasını tamamlayarak ilim hayatının ihtisas safhasına adımını atmıştır. 1984 yılında Gazi Üniversitesi’ne geçerek Tarih Öğretmenliği ve Edebiyat Fakültesi Tarih şubelerinin kuruluşunda bölüm başkanı ve yardımcı doçent olarak görev üstlenmiştir. 1989’da Genel Türk Tarihi alanında Doçent, 1995’te Profesör olmuştur. Halen Gazi Eğitim Fakültesi Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyeliği ve Bölüm Başkanlığı görevlerini sürdürmektedir.

Prof. Dr. Refik TURAN hocamız, 35 yılı bulan meslekî deneyiminde pek çok akademik ve idari görevlerde bulunmuştur. Enstitü ve Fakültelerde Yönetim Kurulu üyelikleri, Bölüm ve Anabilim Dalı başkanlıkları, Yayın Kurulu üyelikleri, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bilim ve Yürütme Kurulu Üyeliği, MEB Talim ve Terbiye Başkanı Danışmanlığı, Kastamonu Eğitim Fakültesi Dekanlığı, PIAC (Permanent Altaistic Conference) Daimi Üyeliği bunlardan bazılarıdır.

Yurtiçi ve Yurtdışı pek çok bilimsel ve akademik faaliyete katılarak ilmini paylaşma yolunda pek çok sefere çıkmıştır. *Belçika, İsviçre, Makedonya, Bulgaristan, Moldova, Kazakistan, Rusya, Almanya, Hindistan, Mısır, Ürdün, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Bosna-Hersek ve İran*’da Türk Tarihi ve Kültürü ile ilgili konuşma, konferans ve kongre faaliyetlerine katılmıştır. *Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Romanya, Yunanistan, Özbekistan ve Makedonya*’da bilimsel inceleme, gözlem ve çalışmalarda bulunmuş, Türkiye içinde de pek çok konferans ve bildiri sunumu ile kamuoyunu tarih ilmi nokta-i nazarından bilgilendirme ve aydınlatma faaliyetlerinde yer almıştır. Onun iyi bir araştırmacı tarihçi ve ilim adamı olmasının ötesinde, yurtdışında yaptığı konferansların etkisinin sosyal bakımdan anlamlı olduğu görülür. Buna bir örnek olarak Türkiye’nin Brüksel Büyük Elçisi Güner Öztekin, Dr. Turan’ın koordiplomasiye ve vatandaşlarımıza verdiği konferansa atıf yaparak, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü’ne hitaben onun hakkında özetle *“Bu değerli bilim adamımız, Atatürk ve silah arkadaşlarının kurduğu Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni yurdumuzdan binlerce kilometre uzakta yaşayan vatandaşlarımıza tarihen açıklamak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti’ne çok yararlı yeni bir hizmette bulunmuştur.”* tespitini yapmıştır.

Danışmanlık ve rehberliği ile ve ayrıca akademik faaliyetlerinde ilminden yaptığı paylaşımlarla şahsen birçok bakımdan üzerimde hakkı ve katkısı olan muhterem hocam Prof. Dr. Refik TURAN’ın çok yönlü ilim adamı kişiliği bu özel sayının makalelerine de yansdı.

İlim adamları için yapılan ve artık bir gelenek haline gelmiş olan böyle bir armağan yayınının bir vefa örneği olduğu aşikârdır. Bu özel sayının hazırlanmasını düşünerek, yayınlanmasında emeği geçen ve katkıda bulunan başta Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi Editörü Doç. Dr. Kadir ULUSOY ve Editör Yardımcısı Doç. Dr. Bayram TAY’a, dergi ekibine, yazarlarımıza ve hakemlerimize en içten teşekkürlerimi sunarım.

24 Kasım 2014, Ankara
Misafir Editör
Doç. Dr. Güray KIRPIK

Prof. Dr. Refik Turan'ın Özgeçmişi

Dr. Turan 1956 yılında Isparta'da doğdu. 1967'de ilköğretimi, 1974'de Isparta Lisesi'ni bitirdi. 1978'de A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. 1980 yılında aynı fakültenin Genel Türk Tarihi Kürsüsü'nde yüksek lisansını, 1983'te Türkiye Selçuklu Devleti'nde Vezirlik Müessesesi konulu doktora tez çalışmasını tamamladı.

Dr. Turan 1984 yılında G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalına Yardımcı Doçent olarak atandı. Aynı yıl Bölüm Başkanı oldu. 1989'da Genel Türk Tarihi Bilim Dalında Doçent, 1995'te Profesör oldu. Halen Gazi Eğitim Fakültesi Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyeliği görevini sürdürmektedir.

Akademik-idari görevleri:

- 1984 - 1987 A. Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yönetim Kurulu Üyesi
- 1984 - 1991 G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bölüm Başkanı,
- 1991 - 1994 MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Bilim Danışmanı
- 1993 - 1995 G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı,
- 1995 - 1997 Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı Üyesi
- 1995 - 1998 G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Bölüm Başkanı
- 1995 - 2001 Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bilim ve Yürütme Kurulu Üyesi
- 1995 - 2004 MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığı Yayın Kurulu Üyesi
- 1995 - 2002 G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Dekanı

Lisans ve Lisans Üstü Düzeyde Okuttuğu Dersler Ve Yükseköğretim Kurumları

- Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi	Gazi Üniversitesi
- Yakın Dönem Türk Siyasi Tarihi	Gazi Üniversitesi
- Beylikler ve Selçuklu Tarihi	Gazi Üniversitesi
- Genel Türk Tarihi	Gazi Üniversitesi
- Türkler ve Tarih	Gazi Üniversitesi
- Atatürkçülük	Kara Harp Okulu
- Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi	Kara Harp Okulu
- Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi	Polis Akademisi
- Siyasi Tarih	Polis Akademisi
- İhtilaller ve İnkılâplar Tarihi	Ankara Üniversitesi

Yurtiçi ve Yurtdışı Bilimsel Etkinlikleri

Dr. Turan başlıca Belçika, İsviçre, Makedonya, Bulgaristan, Moldova, Kazakistan ve İran'da Türk Tarihi ve Kültürü ile ilgili konuşma, konferans ve kongre faaliyetlerine katıldı. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Romanya, Yunanistan, Özbekistan ve Makedonya'da bilimsel inceleme, gözlem ve çalışmalarda bulundu.

Brüksel Büyük Elçisi Güner Öztekin, Dr. Turan'ın Koordiplomasi'ye ve vatandaşlarımıza verdiği konferanstan bahisle Rektörlüğümüze hitaben "Bu değerli bilim adamımız, Atatürk'ün Kurduğu Cumhuriyeti, Yurdumuzdan binlerce kilometre uzakta yaşayan vatandaşlarımıza açıklamak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti'ne çok yararlı yeni bir hizmette bulunmuştur." tespitini dosyasına girmesi kaydıyla yapmıştır.

Dr. Turan Türk Kurtuluş Savaşı, Türkiye Cumhuriyeti, İnkılâplar, Genel Türk Tarihi, Türk Toplumunu ve Kültürü konularında başlıca Ankara, İstanbul, İzmir, Erzurum, Samsun, Sivas, Amasya, Kastamonu, Sinop, Ordu, Trabzon, Çankırı, Yozgat, Balıkesir, Zonguldak, Bolu, Tokat, İzmir, Çanakkale, İzmit, Batman, Antalya, Konya, Diyarbakır, Mersin, Malatya, Mardin, Erzincan ve Afyon illerinde konferanslar verdi. Genel Türk Tarihi ve Milli Mücadele Tarihi konularını içeren çok sayıda radyo ve televizyon programlarına konuşmacı olarak katıldı. Aynı zamanda yerli ve yabancı çeşitli bilimsel yayın organlarında yayın kurulu üyeliği görevlerini de sürdürmektedir.

Dr. Turan Fransızca bilmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

TARİH BİLİMİNE ADANAN BİR ÖMÜR

“Prof. Dr. Refik TURAN”

Prof. Dr. Refik TURAN kimdir? Kimlik ve kişilik tanımını öz değerleriyle izah edebilir misiniz?

Refik TURAN, 1956 yılında Isparta'ya bağlı Keçiborlu Aydoğmuş köyünde doğmuştur. İlköğrenimini Aydoğmuş'ta, Orta öğrenimini Isparta merkezde tamamlamıştır. Bir bakıma çocukluk ve gençlik döneminin bir kısmını Isparta yöresinde tamamlamıştır. Göller Yöresi, yeryüzü şekilleri, iklimi ve insanları açısından Türkiye'nin orijinal özelliklere sahip bölgelerinden biridir. Bu durum, bölgede yetişen insanların kimlik ve kişiliklerinin oluşmasında, gelişmesinde önemli tesirler yapmaktadır. Dolayısıyla Refik TURAN'ın kimlik ve kişilik oluşumunda Göller Yöresi ve Isparta'nın birinci derecede tesir yaptığı muhakkaktır. Örnek olarak, milli kültür yapısı, insanî değerleri ön plana çıkarma, vatanperverlik ve muhafazakârlık gibi temel vasıflar, Refik TURAN için Isparta insanından alınan değerlerdir. Yine, Sıradağlar, vadiler, göller ve havzalardan oluşan zorlu arazi yapısının Refik TURAN'a kazandırdığı en önemli vasıf, mücadelecilik ve istikrardır denilebilir.

1974'te Üniversite öğrenimi için Ankara'ya gelen Refik TURAN, uzunca sayılabilecek bir dönem bu şehirde ikamet etmiştir. Hala ikameti bu şehirdedir. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünde öğrencilik yapan Refik TURAN, 1978'de bu bölüm ve fakülteyi bitirerek lisans mezunu oldu. Arkasından aynı yerde lisansüstü eğitimine başladı ve yine akabinde mezun olduğu bölüme asistan olarak girdi. Onun şahsiyetinin ve karakterinin olgunlaşmasında Ankara'da bu dönemde yaşanan yıllar, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki, eğitim-öğretim ve Ülkenin o zaman içinde bulunduğu siyasî ve sosyal atmosfer büyük etki yapmıştır. Sonuçta Refik TURAN, kimlik, kişilik ve karakter olgunlaşmasında Ankara'da yaşanan bu yılların çok büyük bir yeri vardır.

Tarih Bölümünü seçmenizdeki en önemli faktör neydi? Bu kararı vermenizde birisinin ya da birilerinin etkisi oldu mu?

İnsan kendi hayatındaki planlarını ve hedeflerini gerçekleştirirken, bunu yapmada ve gerçekleştirilmede ne kadar muktedir? Bunu ben de tam bilemiyorum. İnsanların hiç şüphesiz planladıklarından ve hedeflerinden bazıları oluyor, bazıları gerçekleşmeyebiliyor. Ancak kural olarak, hayatın her safhasında planla hareket etmek, planla işe koyulmak, temel esaslardandır. Aksi halde insan dalından kopmuş, kendini rüzgâra bırakmış bir yaprağın konumuna düşecektir. Bu açıdan benim “Tarih” branşını seçmemde, bir meslek olarak tarihçiliği benimsememde, başta planlama ve hedeflemenin yanı sıra, bazı ana faktörlerin rol oynadığı bir gerçektir. Şunu mutlulukla belirtiyim; çocukluktan itibaren “tarih”i sevdim ve tarih alanına yöneldim. Bu yönelişte bir kısım temel unsurların varlığı muhakkaktır. En başta mensubu olduğum Türk Milleti'nin insanlık tarihi içinde çok önemli yere sahip olduğu ve yine harika işler başarması ve benim bunu çok erken yaşlarda keşfetmemdir.

İnsanların belli bir branşa yönelmelerinin alt yapısında, insan kişiliğinin özellikleri, istidatları ve ekonomik zaruretler rol oynamaktadır. Bunları bir kenara koyarsak benim tarihçi olmamda, yaşantım içinde tanıdığım bazı şahsiyetlerin tesirinin olduğu, muhakkaktır. Bu konuda hafızamda yer edinmiş ilk şahsiyet, babam Mustafa Hilmi'dir. Merhum babam, tarihi çok severdi. Üzerinde durduğu, kendisini etkileyen bazı tarihi olayları, özellikle Türk Zaferlerini anlatmayı çok severdi. Çocukluk yıllarında bunlardan çok etkilendiğimi, severek dinlediğimi hatırlıyorum. Bu tesir, daha sonra beni

öncelikle tarih kitaplarına yöneltti. Kitaplardan daha başka olaylara da ulaşma imkânı buldum. Isparta yıllarında hatırladığım özel isimlerden birisi bir tarih öğretmeniydi. İsmi Ahmet Tefvik KÖSE idi. Ankara'da ise kendimi çok şanslı addediyorum. Pek çok otorite ve mesleğinin doruğunu yaşayan tarihçi hocalarla karşılaştım ve bunlardan dersler aldım. Bu açıdan tam anlamıyla tarih atmosferinde yaşadım diyebilirim. Bu dönemde hayatımın gidişatında ve tarihçi kimliğini benimsememde özel bir ismi hatırlamadan ve zikretmeden geçemeyeceğim. Bu, Prof. Dr. Aydın TANERİ idi. Kendisi, Prof. Dr. Mehmet Altay KÖYMEN'in öğrencisi ve asistanıydı. Ben de onun öğrencisi ve asistanı olma, mertebesine eriştim. Aydın TANERİ, bilim adamlığı ve tarihçiliğiyle beni derinden etkilemişti. Belki de tarihçiliği meslek olarak da benimsememde birinci derecedeki şahsiyet oydu. Aydın TANERİ'nin tesiri, sadece bilim adamlığı değildi. Aynı zamanda hoca, ahlak, karakter ve genel davranış açısından özel bir yere sahipti. Bu yönüyle de beni ve benzeri arkadaşları çok derinden etkilemişti. Hayırla ve hürmetle yâd ediyorum.

Selçuklu Tarihi alanına yönelmenizdeki etken neydi?

Türk tarihinin insanlık tarihi içinde çok geniş bir hacmi vardır. Bu geniş konunun üzerinde durulacak bir yönü de kültür ve medeniyet açısından yakaladığı yüksek seviyedir. Orta Asya'da köklü bir kültüre sahip olan Türkler, bunu geliştirip bir medeniyete dönüştürmeyi başarmışlardır. XI. yüzyılda ise bu büyük medeniyetin hâkimiyetini ele geçirerek, merkezinde mümessil millet olmayı başaramamışlardır. İşte bunu başaran aile ve hanedan Selçuklulardır. Buna göre Türk tarihinde gerçekleşen büyük inkılâbın sahipleri de Selçuklulardır. En az üç yüz yıllık bir devre de isim vermişlerdir. Daha sonra inkişaf edecek Osmanlılara çok büyük bir miras bırakmışlardır. Selçukluların tarihteki bu emsalsiz fonksiyonlarını öğrenmem ve idrak etmem, benim bu dönem tarihine yönelmemdeki en önemli etkenlerden biridir. Bir diğer etken de hiç şüphesiz üniversiteye intisap etmemde başrolü oynamış, hocam Prof. Dr. Aydın TANERİ'dir. Aydın TANERİ, Kuruluş Dönemi Osmanlı Tarihi araştırmaları da yapmıştı. Ancak o esas olarak bir Selçuklu tarihçisi idi.

Eğitim hayatınızda zor durumlarda pes ettiğiniz ya da bırakmak istediğiniz durumlar oldu mu? Olduysa da devam etme istediğinizi ne gibi durumlar sağladı?

Eğitim-Öğretim hayatımda karşılaştığım zor durumlar oldu. Özellikle lisansüstü öğrenim ve asistanlık dönemlerinde türlü zorluklar yaşadım. Hakkını vererek akademik araştırmacı olmak, üniversitede kariyer yapmak zaten kolay bir uğraş değildir. Maddi manevi pek çok sıkıntılı yönleri vardır. Ben de bu açıdan çeşitli zorluklarla karşılaştım. Ancak hiç geri dönmeyi, vazgeçmeyi ve pes etmeyi düşünmedim. Adım adım varılması gereken yerlere vardım, çıkılması gereken akademik merdivenleri çıktım. Bunu büyük ölçüde rehber hocalarımdan gördüğüm yardım, çalışma ve ayrıca sabırla gerçekleştirdiğime inanıyorum. Üniversitede asistanlıktan Profesörlüğe doğru (şimdi araştırma görevliliği) gerçekten zorlu bir yolculuk vardır. Gerekli altyapı hazırlığı olmadan başlayıp devam ettirmek ve bitirmek oldukça zordur.

Neden akademisyen olmayı tercih ettiniz? Sizin için akademisyen olmanın zorlukları ve avantajları nelerdir?

Öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'nin bir üniversitesinde hoca olmak, ders vermek, öğrencilere hitap etmek, onlara bir şeylere öğretmek çok büyük bir mutluluk. Ben yıllardır bu görevi büyük haz duyarak yapıyorum. Ayrıca bunun bazı müspet getirilerini gördüğümde aldığım zevk, kalıcı bir mutluluğa dönüşüyor. Ben üniversite asistanlığını ve akademisyenliği istemiştim. Ancak tasarlayıp

planlamamıştım. Hayatımın akışı içinde bunlar mutluluk verici kazanımlar olarak bana geldi. Yani “ben akademisyenliği tercih ettim ve gerçekleştirdim” şeklinde bir hüküm cümlesi ifade etmem doğru olmaz. Akademisyen olmanın şüphesiz çok büyük imkânları ve getirileri var. Bir tarih Profesörü olarak bunu söylüyorum. Özellikle manevi getirisi çok yüksek. Öğrenciye özel yeni bilgi ve kanatlar sunmak, onların dikkatleri çekmek çok önemli faaliyetler. Tarih bilimi duygu ve heyecansız olmuyor. Özellikle gençlere verebildiğiniz duygu ve heyecanın dünya ölçeğinde bir bedeli, tanımlanamaz. Bunun yanında bilginizi, bilginiz çerçevesinde ürettiğiniz fikrinizi, bu doğrultuda verdiğiniz hükmü, üniversite ve üniversite dışında söyleyebiliyorsunuz. Genelde insanlar sizi dinliyorlar ve değer veriyorlar. En önemlisi alanınızla ilgili yazılar; onları da bugüne ve gelecek zamana emanet ediyorsunuz. Bu da, bilim adamına öldükten sonra insanların zihninde kalıcı olma, faydalı olma, değerli olma ve hatırlanma imtiyazını veriyor. Sorunun diğer şikkında olan akademik hayatın dezavantajları konusuna girmiyorum. Zira bana göre temelde hiçbir dezavantaj yok.

Öğrencilerimize okulda kalıp akademik kariyerlerinin devam etmeleri ve akademisyen olarak mesleklerini yapmalarını önerir misiniz?

Elbette öneririm. Zira bence akademik hayat her yönüyle güzel olan ve insana manevi haz ve mutluluk verici bir meslektir. Burada dikkat çekmek istediğimiz husus şu: Akademik hayata girmek isteyen öğrencilerimizin, bu hayata girmeden önceki safhayı çok iyi geçirmeleri gerekmektedir. Öncelikle içinde bulunduğu alanı çok iyi benimseyip kucaklamalı, literatür olarak konusuna tam hakim olmalıdır. Ayrıca yabancı dil, bilgisayar teknikleri, araştırma yöntemleri ve ilgi alanına giren araştırmalara tam anlamıyla vakıf olmak da işin olmazsa olmazlarıdır. Bir bakıma arka planda yapılması gerekenlerdir. Bütün öğrencilere ve genç akademisyen arkadaşlara en iyi dileklerle...

Kendisini çok az tanıdığım halde ancak hayatımda çok önemli bir yeri olan hocam Refik TURAN
Prof. Dr. Hasan Bahar

İnsan hayatında bazen bir ömür hocalık yapanlardan bazen bir anlık hocalık yapanların hatırası daha önemli olabilir... Demek ki, insani vasıflar zaman ve mekânın üzerinde bir güce sahiptir. Eğitim ve öğretim; bu vasıfları kazanma sanatı olmalıdır..

1987 yılı idi; Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doktora yeterlilik sınavına hazırlanıyordum. O yıl kazılarında ve yüzey araştırmalarında bulunduğum hocama yeterlilik sınavıma gelip gelemeyeceğini sormuştum. O da "Sen göz bebeğimsin, senin için Fizan'da sınav olsa gelirim" demişti. O kadar mutlu olmuştum ki, hocamın ardı sıra dağlarda ve çöllerde aç susuz dolaşmamın karşılığını gördüğümü düşünmüştüm. Konya'ya varınca ilk işim Enstitümüze koşup hocamızın ismini jüri üyesi olarak danışman hocama önerdim. Sınav zamanım gelince hocam bir başka arkadaşım aracılığı ile o tarihte iş yoğunluğu nedeni ile sınava gelemeyeceğini söyledi. İnsanlık hali olabilirdi, ben de sınav gününü erteletmek zorunda kaldım. Danışmam hocam yeni bir jürinin kurulmasını önermesine karşın, başka bir jürinin kurulmasının hocam için ayıp olacağını düşünerek tekrar onun katılmasını istemiştım. Çünkü bunca yıl bana onun emeği geçmişti.

Sınav için yeni bir tarih belirlendi. Maalesef yine hocam gelememişti. Bunun üzerine üçüncü kez sınav için müracaatta bulundum, ama hocam yine başka işleri olduğundan gelememi. Bu şekilde mevcut jüri ile yeterlilik sınavımın olmayacağına artık kanaat getirmiştım. Zaten 6 ay içinde üçüncü kez aynı jüriden sonuç alamamıştım.

Kısacası güvendiğim dağlara (yani Fizan'a dahi) kar yağmıştı. Danışman hocamın tavsiyesi üzerine daha yakın bir yer olan Ankara'dan bir hoca davet etmeye karar verdik. Hiç vakit geçirmeden Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin yolunu tuttum. Çaresizdim, karşıma çıkan ilk hocadan sınavımda jüri üyesi olması için ricada bulunacaktım. Bu düşünceler içindeyken, Tarih Bölümü koridorunda ilk karşılaştığım kişi Refik hocamız oldu. Kendisini bir kaç yıl önce Gazi Üniversitesi'nde tanıyıştım. Selam verip kendimi tanıttım ve doktora yeterlilik sınavım için üniversitemiz dışından bir hocaya ihtiyaç olduğunu belirttim. O hiç lafı uzatmadan, hiçbir bahaneye sığınmadan; sanki benim çaresizliğimi anlamış gibiydi; üç gün sonra Mevlana'yı anma törenleri için Konya'ya geleceğini ve sınava katılabileceğini söyledi. Dünyalar benim olmuştu. Zira aylarca güvendiğimiz insanlarla oluşturamadığımız sınav jürisi, Refik hocamızın geleceğini söylemesiyle bir kaç dakika içinde netleşmişti. Hiç vakit kaybetmeden ayağımın tozu ile Konya'ya geri döndüm ve danışman hocama Refik hocamızın jüri üyeliğini kabul ettiğini söyledim. O da hocamızın ismini enstitümüze bildirmiş ve Refik hocamız söylediği tarihte sınava geldi.

Hocam beni pek tanıımıyordu; ricamı kırmayarak sınavıma katılmayı kabul etmesi onun insani meziyetinden kaynaklandığını düşünüyorum. Sınavdan sonra onunla fazla karşılaştığımı söyleyemem.

Eğitim ve öğretim hayatımızda hocalarımızın bir kısmının okul sıralarında anlattığı bilgilerinden yararlanırsınız; bir kısmının da davranışlarından. Çok kısa bir zamanda tanımama rağmen, insani davranışlarından etkilendiğim değerli hocama saygılarımı sunarım. Bugün hocamız için armağan bir kitap çıkarılacağını elektronik postama gelen haberden öğrendim. Bunun üzerine hiç tereddüt etmeden bu satırları yazma duydum. Güvendiğimiz dağlara kar yağdığında, bizi ayazda bırakmadığını unutamam hocam.

07.05.2014 Konya
Prof. Dr. Hasan Bahar
Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları
Enstitüsü Müdürü, Konya

ARKADAŞIM VE DANIŞMANIM REFİK TURAN

Refik Turan ile 1974 yılında, hatırımda yanlış kalmadıysa; Kasım ayı sonlarında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nün Atatürk Bulvarı'na (ana yola) bakan, öğrencilerin teneffüste ve ders öncelerinde buluştukları koridorun loş boşluğunda tanıştım. Ben Yakınçağ Tarihi Kürsüsünde(bugünkü anabilim dalı) o ise Genel Türk tarihi kürsüsünde idi. Lisans öğrenciliğimiz döneminde farklı sınıf ve kürsülerden olmamız nedeniyle birbirimizle çok sık görüştüğümü söyleyemem. Ancak zaman zaman karşılaştığımızda selamlaşır, birbirimize hal hatır sorardık. Refik hocam, ben 1978 yılında fakültede Yüksek Lisans öğrenimi yaparken o son sınıftaydı ve o dönemin şartları gereği kendi isteğimle Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki öğretmenlik görevim nedeniyle Isparta'ya tayin oldum. Yine o dönemin ulaşım ve haberleşme imkânlarından dolayı (1978–1983) Refik hocamla görüşme imkânımız olmadı.

Ben Ankara'ya 1982 yılında Türk Silahlı Kuvvetlerine katılıp kara harp okuluna atanmam nedeniyle geri döndüm. 1983 yılında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine Lisanstan hocalarımı ziyaret için uğradığımda, Refik Turan hocamla da görüşme kısmet oldu. O tarihlerde Refik Turan hoca Prof. Dr. Aydın Taneri (rahmetli Aydın Taneri hoca hem lisanstan hem de doktora öğreniminden den tarih metodolojisi başta olmak üzere, mukayeseli tarih araştırması, anlatımı ve geçmişle günümüz arasında bağlantı kurulması konusunda çok önemli dersler aldığımız bir ilim adamıydı) hocanın yanında hem asistan hem de doktora çalışması yapıyordu.

1984 yılı Refik Turan hocayla bizim diyalogumuzun artmasında, ilişkilerimizin gelişmesinde en önemli kilometre taşlarından biri oldu. Refik hocanın da telkinleriyle Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde doktora öğrenimime başladım. 1984–1986 yılları arası doktora çalışması ders döneminde daha çok görüşme ve konuşma fırsatı bulabildik ayrıca Refik hoca doktorasını tamamlayıp Yrd. Doç. Dr. olarak Gazi Üniversitesinden Kara Harp Okulu'na İnkılap Tarihi derslerine gelmeye başladı. İki hem şehri, iki arkadaşı, iki DTCF'li, iki meslektaş olarak yaklaşık 4–5 yıl Kara Harp Okulu'nda birlikte derslere girdik. Tabii bu arada Refik hoca da benim doktora tez dönemimde Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü doktora tez danışmanı olarak görevlendirilmişti. 1986-1987'de 1991 yılları arası doktora danışmanlığım sırasında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki odasında görüşmelerimiz ve özellikle tarih sohbetlerimiz devam etti. Sohbet deyince; bu sohbetlerde bizlere tarih, sosyal hayat, ülke ve dünya meseleleri konularında feyiz veren saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Kazım Yaşar Kopraman'ı, Prof. Dr. Reşat Genç'i saygı ve minnetle anmam gerekir. Bunların yanında; çok sevdiğim tarihçi arkadaşlarım Mustafa Safran, İsmail Cansız, Muhammet Şahin, Nuri Yavuz, Mehmet Alpargu, Mehmet Şahingöz, Ayhan Pala'nın kulaklarını çınlatmak istiyorum. Ayrıca doktora, master çalışmaları sırasında Refik Hoca ve arkadaşlarım vasıtasıyla veya bir kısmını önceden tanıdığım, Mustafa Keskin, Nuri Köstüklü ile sohbetlerde tanışmış olduğum Ayhan Öztürk, Mustafa Ekincikli, , Semih Yalçın, Hamza Keleş, Necdet Hayta'nın da kulaklarını çınlatmak istiyorum.

Refik hocamla birbirimize en çok "Isparta usulüyle hemşerim" şeklinde hitabı daha uygun buluyorduk. Bugünde aynı şekilde devam ediyoruz. Benim tanıdığım Refik hocanın en önemli özellikleri nelerdir diye sorulsa hemen şunları sıralamam mümkündür: **pratik zekâli, espritüel, medeni cesareti olan, son derece mütevazı** (ben bu satırları yazarken aklımdan akrabası ve şu anda mesai arkadaşım Halil İbrahim Baş odama geldi Refik hocanın mütevazılığı üzerinde kulaklarını çınlattık) bir insandır. Aynı zamanda yardımsever, sevdikleri ve yakınlarına karşı ilgili ve fedakâr bir arkadaşım.

Son zamanlarda pek sık görüşmesem de en son Ankara'ya yolum düştüğünde (2009) ilk yanına uğradığım kişilerden birisi danışmanım ve arkadaşım Refik Turan olmuştu. 3 yıl önce de Isparta Aydınlar Ocağı'nın çağrısı üzerine Isparta'ya gelen Refik Turan hocamla konferans sonrası öğretnenevinde görüşmüştük.

Danışmanım ve arkadaşım Refik Turan hoca'ya bir "armağan kitabı" çıkarılacağı ile ilgili e-mail gelince hem çok sevindim hem de hatıralarımı paylaşmayı güzel bir nostalji ve görev olarak düşündüm. Benim şahsi kanaatim, böyle "armağan kitapları" için en uygun şeyin kendisine "armağan kitabı" çıkarılacak şahsın özelliklerini ve güzelliklerini anlatmak, ortaya koymak daha faydalı olacaktır diye düşünüyorum. Bu yüzden Refik hocamla hatıralarımı paylaşmanın daha uygun olacağı düşüncesiyle bu satırları yazdım. Allah size uzun ömürler ve daha pek çok öğrenci yetiştirmeyi nasip etsin Allaha emanet olun saygıdeğer arkadaşım ve danışmanım.

22 Mayıs 2014 Isparta

Yrd. Doç. Dr. Kadir KASALAK
Süleyman Demirel Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü Öğretim Üyesi